

FOKUS PÅ OSLOSKOLEN: - Skolen trenger modige enkeltindivider som Simon Malkenes, som tør å stille spørsmål, sier forsker Børge Skåland (til venstre). Til høyre lektor Simon Malkenes, som neste uke får Fritt Ords honnørpris. (Nettavisen/Fritt Ord)

Forsker: - Osloskolen trenger varslere som Malkenes

Publisert: 23.05.2018

<https://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/forsker---osloskolen-trenger-varslere-som-malkenes/3423489826.html>

Trond Lepperød

Systemkritikk av skolen har hatt trange kår. Malkenes-saken kan bli et vendepunkt, tror forsker.

OSLO (Nettavisen): Systemkritikk av skolen har hatt trange kår. Det mener forsker Børge Skåland. Nå ser han håp om bedring.

Lektor Simon Malkenes får neste uke Fritt Ords honnørpris etter først å ha blitt truet med personalsak etter kritiske ytringer om arbeidsmiljøet for elever og lærer på hans skole i Oslo. Tirsdag mobiliserte Utdanningsforbundet, Skolenes landsforbund og Norsk lektorlag til markering foran Stortinget for lærernes ytringsfrihet.

- En modig stemme

Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet, roste Malkenes i sin appell og kalte ham en modig stemme i utdanningsdebatten.

- Hans perspektiv, hans lojalitet har vært hos elevene og hos lærerne. Han har satt ord på hvordan et opptakssystem og et finansieringssystem kan skape tilstander som ødelegger elevenes rett til et godt læringsmiljø, sa Handal.

Les også: [Ingen personalsak mot frittalende lektor i Oslo](#)

- En varsler

- Simon Malkenes er en tradisjonell varsler, sier Børge Skåland til Nettavisen. Han er førsteamanuensis ved Høgskolen i Oslo og Akershus (nå OsloMet), har fulgt Malkenes-saken og har forsket på lærere som utsettes for vold og trusler fra elever.

Fra sitt arbeid og fra tilbakemeldinger på kurs han holder sier Skåland at han gjenkjenner flere av de ankepunktene Malkenes setter fingeren på, som negative følger av fritt skolevalg og finansieringsordninger og problematiske sider ved skolepolitikk og skoleledelse. Han har også hørt lærere snakke om en «frytkekultur», både i Osloskolen og andre steder og at lærerne synes det er vanskelig å ytre seg kritisk.

- Jeg tror ikke dette gjelder spesifikt Osloskolen, men det kan være at trykket der er større, sier Skåland.

- Presses til å gi ståkarakter

- Systemet er sånn at det er gjennomstrømming som teller, ikke kunnskapen. På kurs jeg holder og studier jeg underviser på får jeg informasjon at lærere presses til å gi ståkarakter. De forteller at de føler seg presset til å gi en toer. Hvis strykprosenten stiger, blir de kalt inn til ledelsen, og ledelsen blir

kalt inn til områdedirektør. Jeg gjenkjenner det Malkenes snakker om at det på den enkelte skole gjelder å holde fasaden, sier Skåland.

Skåland mener negativ oppmerksomhet på en skole - slik som ordensproblemer, vold eller høy strykprosent - truer denne fasaden.

- Det får direkte konsekvenser for søkertallet, som igjen får direkte konsekvenser for skolens økonomi. Kritiske ytringer fra lærerne skaper dermed konflikt. Det er «skurr» i kommunikasjonen.

Forsker på lærere og vold

Skåland var innkalt som ekspertvitne da Oslo tingrett i mars behandlet et søksmål [lektor Clemens Saers ved Oslo handelsgymnasium hadde anlagt mot Oslo kommune og Utdanningsetaten i kjølvannet av en voldssak](#). Her presenterte han funn fra sitt doktorgradsarbeid fra 2016, «Når elever krenker læreren». Studien handler om hvordan lærere i skolen opplever det å bli truet eller utsatt for vold av sine elever. En fellesnevner var at mange opplevde ikke å bli forstått og tillagt skyld. Mange følte seg sviktet av kolleger og skoleledelse etter slike hendelser. En av informantene fortalte hvordan han hadde blitt truet av en elev som sa han kom til å «mose» knærne til læreren med et redskap. Da læreren rapporterte dette til skoleledelsen, fikk det ingen konsekvenser for eleven.

Les også: [Arbeidsministeren rystet over tilstandene i Oslo-skolen – utelukker ikke «større arbeidstilsyn»](#)

Søkertall og skoleøkonomi

- Utad gjelder det å fremstå som en vellykket organisasjon der man har full kontroll. En voldstrussel kan rokke ved dette. Det igjen kan få direkte konsekvenser for søkertallet til skolen og videre for økonomien, forklarer Skåland.

- Med den oppmerksomheten Simon Malkenes har fått, er det håp om bedring og en skoledebatt der lærerne i større grad tør å ytre seg?

- Ja, skolen trenger modige enkeltindivider som Malkenes, som tør å stille spørsmål, sier han.

Opplever ikke å ha ytringsfrihet

Rita Helgesen, leder i Norsk lektorlag, sa det slik i sin appell da lærerne demonstrerte for sin ytringsfrihet tirsdag:

- Det burde være en selvfølge at lektorer og lærere kan ytre seg fritt om forhold i norsk skole.

En spørreundersøkelse Norsk lektorlag gjorde blant sine medlemmer i fjor viser at mange ikke opplever at de har en slik frihet: Over halvparten sa de var redde for å kritisere skolen offentlig. Mer enn fire av ti sa de velger ikke å kritisere egen skole av frykt for negative reaksjoner fra skoleledelsen. Og under 23 prosent synes de fritt kan uttale seg til journalister om egen skole.

Under markeringen foran Stortinget tirsdag sto hovedpersonen selv, Simon Malkenes, gjemt i folkemengden under en stor stråhatt og fulgte med. Til Nettavisen uttalte han at han satte stor pris på markeringen og kollegenes støtte.